

THE FICTIONAL JOURNALISTIC DISCOURSE OF A CONTROVERSIAL WRITER: MARGUERITE DURAS ABOUT THE VILLEMIN CASE

Daniela CATAU VERES

Lecturer PhD, „Ștefan cel Mare” University of Suceava

Abstract : With the realization of her talent as a writer in the 1950s, Marguerite Duras made her debut in journalism. Whether she takes the path of politics or journalism, she does it to defend the idea of freedom, taken in an infinite sense. In 1984, she published a very controversial article in the Libération about the Gregory affair or the crime committed by Christine Villemin against her son. There are some precious Durasian pages about the status of women in society, which raises the issue of Marguerite Duras's subjective journalism. In her article on Christine Villemin, she crosses the line between fiction and reality to find in this real story a pretext to write a sublime text.

Keywords : Marguerite Duras, journalistic discourse, subjective journalism, feminism, Villemin case

S-ar putea spune în cazul scriitoarei Marguerite Duras că toate drumurile duc la scris. Când ia calea politicii, o face pentru a apăra ideea de libertate, luată într-o infinitate de sensuri. Când a intrat în jurnalism, a susținut aceleași idei de libertate, în diferite moduri, dar într-un stil unic scrisului ei. Într-adevăr, în tot ceea ce face, Duras rămâne fidelă ei însăși și scrisului propriu. Odată cu conștientizarea talentului ei de scriitoare în anii 1950, Marguerite Duras a debutat în jurnalism. Această nouă etapă este marcată de schimbări socio-politice importante, precum războiul din Algeria sau mișcarea feministă. În 1955, Franța era în război și Marguerite Duras, chiar de la început, a fost puternic angajată împotriva războiului din Africa de Nord. La inițiativa lui Dionys Mascolo, a fost înființat un Comitet de intelectuali împotriva continuării războiului din Algeria¹. Duras a subscris la acesta și a semnat în octombrie 1955 recursul împotriva continuării războiului din Africa de Nord în compania a peste trei sute de intelectuali și artiști, printre care îi regăsim pe Sarraute, Blanchot, Eluard, Sartre, Claude Roy etc.

În articolele pe care le scrie pentru presă, Duras evocă dezacordul său față de războiul din Algeria. Cităm un singur articol în acest sens, care este foarte grăitor, „Florile algerianului”, publicat în *Nouvel Observateur* în 1957 și care inaugurează volumul articolelor de presă ale scriitoarei, intitulat *Outside*.² Era timpul să se exprime și, de ce nu, să inventeze. Duras inventează o formă de jurnalism care se pretinde a fi o „artă a efemerului” realizată prin „neglijența cuvântului”. Ca jurnalist, resimte o fascinație pentru lumea criminalității și este o mare consumatoare de știri. Toate articolele pe care Duras le-a scris pentru ziare între 1957 și 1979 sunt grupate împreună

¹ Cf. Laure Adler, *Marguerite Duras*, coll. Folio, Gallimard, 1998, p. 464

² Marguerite Duras, *Outside*, Folio, Gallimard, 1984

în *Outside*, publicate în 1984. O altă lucrare legată de jurnalism apăruse cu patru ani mai devreme. *L'Été 80*³ completează talentul durasian de scriitor-jurnalist complet inimitabilă, care invită cititorul la o „hoinărelă în real”⁴, la un du-te-vino amețitor între faptele diverse și poveste. Este o carte inedită, la jumătatea distanței dintre literatură și jurnalism, care dezvăluie o latură ascunsă a personalității lui Duras, adică o sensibilitate enormă pentru universul copiilor dovedită de istoria rechinului Ratekétaboum pe care instructorul o spune copilului cu ochi gri. Ineditul și mai presus de toate farmecul cărții provin și din modul în care o concepe Duras: prin treceri bruște de la realitatea imediată (diverse fapte) către lumea ficțiunii (povestea). Această cronică pe care o scrie pentru *Libération*, la cererea lui Serge July, este „ceva care nu seamănă cu nimic în afară de ea însăși”⁵, un fel de inventar în stil Duras în care îi găsim obsesiile, care îi permit să scrie cum vorbește și să vorbească așa cum crede ea. Acest mod de scriere a devenit principiul ei de redactare a cărților și îl folosește în aproape toate articolele și operele sale. O face cu riscul de a fi considerată uneori ca nerușinată, așa cum a fost în cazul articolului scris despre afacerea Villemin în 1985.

Mai mult, ceea ce îi influențează și activitatea de jurnalist este mișcarea feministă la care aderă și care constituie un alt loc de naștere a scriitoarei-jurnalist. Dacă spunem Duras, spunem capcană sau îndoială, ambiguitate sau fantezie, toate fiind moduri de a se pune în scenă pe sine în spațiul public, dar și moduri de a-și seduce cititorii. Duras scrie articole despre dragoste la feminin pentru *Constellation*, o publicație condusă la acea vreme de Madame Lecoutre, o amantă a lui Stalin⁶. Duras șochează și iubește să șocheze. Sub pseudonimul de Marie-Josèphe Legrand, ea dă rețete cititorilor ei. Titlurile sunt destul de grăitoare: „Minciuna ucide iubirea”, „De ce și-a părăsit soția?” „Soția care se confruntă cu drama vacanțelor școlare”, „Soțul egoist”. De fapt, ea a fost aleasă de marele săptămânal feminin *Elle* ca „scriitoarea de astăzi care înțelege cel mai bine dragostea” și este foarte mândră de ea. De asemenea, îi place să scrie despre subiecte mai puțin tratate, cum ar fi crima, incestul, lipsa de speranță fără dragoste, homosexualitatea, despre ea însăși, care sunt tot atâtea subiecte scandaloase. Este suficient să menționăm aici afacerea Villemin, cartea *Les Viaducs de la Seine-et-Marne* (care zece ani mai târziu a devenit *L'Amante anglaise*), articolul scris pentru *France-Observateur* „Un tren de o mie de cadavre”, „Groaza unei astfel de iubiri”, publicată în *Sorcières* și care evocă suferința cumplită a mamei care își pierde copilul în momentul nașterii, „Visul fericit al crimei”, preluat în *Outside*, în care denunță cu curaj și îndrăzneală ororile naziste, cărțile *La Pute de la Cote Normande*, *Un Homme dans le couloir*, *Les Yeux verts cheveux noirs*, vorbind despre homosexualitate, dragoste imposibilă sau *La Pluie d'été* care susține incestul. Societatea îi dă curajul să vorbească despre suferința oamenilor, o face sensibilă și o face să reacționeze în numele tuturor pentru a deschide dialogul și a promova comunicarea, cu riscul neînțelegerilor. Pentru

³ Marguerite Duras, *L'Été 80*, Minuit, 1980

⁴ Ibid., p. 8

⁵ Laure Adler, *op. cit.*, p. 730

⁶ Laure Adler, *op. cit.*, p. 505

plăcerea dialogului, Duras se alătură jurnalismului ca intervievator și intervievat sau scriind articole pentru ziare.

Duras între adulație și fobie: gustul sublimului în cauză

La un an după succesul romanului *L'Amant*, în 1985, Marguerite Duras surprinde, șochează, împarte, deranjează, își revoltă cititorii cu un articol pe care îl scrie despre o crimă. După ce a descris „sălbăticia iubirii, acum devine importantă iubirea sălbăticiii”⁷. Pe 17 iulie 1985, în *Libération*, a declanșat un scandal cu un raportaj despre afacerea Villemin. Ca într-o transă divină, ea ar fi acuzat-o fără probe pe Christine Villemin că și-a ucis fiul și ar considera acest infanticid ca o eliberare simbolică a unui sclav. « De îndată ce văd casa, strig că uciderea a existat. O cred dincolo de orice motiv »⁸. Ea adaugă: „A fost ucis cu blândețe sau cu dragoste nebunească”. Provocare? Derapaj? Inconștiență? Deloc, scrie Jacques-Pierre Amette în *Le Point*, care o apără. „Recunoaștem exact cuvintele romanelor sale, această pată de umbră a Patimii aplicată aici unui fapt divers care fascinează Franța⁹. Marguerite ar fi adus-o pe Christine V. în opera sa, alături de Anne Desbaresdes, Anne-Marie Stretter, Lol V. Stein și Elisabeth Alione. Reținem aici și inițialele. Duras adoră să scurteze numele personajelor sale, le aduce în literatură, le ficționalizează și astfel le îndepărtează de realitatea trăită. Să fie oare ca și în cazul lui Christine V., ca Y. A. (Yann Andréa), Lol V. Stein sau M. D.? Dacă răspunsul este da, atunci aceasta constituie cu atât mai mult un motiv să credem că Duras le oferă cititorilor săi o nouă pagină de literatură în articolul despre Afacerea Gregory, cunoscută și sub numele de Afacerea Villemin.

Mai mult, în cartea sa despre receptarea textului literat, Hans Robert Jauss spune că trebuie recunoscut orizontul antecedent, cu normele și întregul său sistem de valori literare, morale etc. dacă vrem să evaluăm efectele surprizei, scandalului sau, dimpotrivă, să observăm conformitatea lucrării cu așteptările publicului¹⁰. Așadar, ar trebui să începem prin a spune că la originea scrierii lui Duras se află strigătul ca sentință irevocabilă și de neatins pronunțată de Duras în fața propriei mame care o descurajează în a deveni scriitoare, dar și în fața unei receptări care nu îi este întotdeauna favorabilă. Strigătul scriitoarei în fața casei goale a lui Christine V. este, se pare, o sursă generoasă de interpretări în ochii criticilor. Ca de obicei, Duras preferă ambiguitatea. Uimire? Provocare? Durere? Angoasă? Frică? Nebunie? Dragoste? O țâșnire a scrisului? La fel ca în *Le Ravisement de Lol V. Stein și Moderato Cantabile* unde strigătul „traversează, înțepător și înjunghiat, romanele lui Marguerite Duras”¹¹.

Câmpurile lexico-semantice ale vudului, strigătului și disperării sunt bine reprezentate în acest articol despre Christine Villemin. În jurul acestui gol, se organizează întreaga operă, fie că este vorba de dealurile golașe din articolul despre afacerea Villemin intitulat nu întâmplător „Sublim, cu adevărat sublim” sau de balul din

⁷ *Le Point*, n° 1008, 11 ianuarie 1992, « Duras, la reine Margot », de Jacques-Pierre Amette

⁸ « Marguerite Duras : Sublime, forcément sublime Christine V. », in *Libération* din 17 iulie 1985

⁹ *Le Point*, n° 1008, 11 ianuarie 1992, « Duras, la reine Margot », de Jacques-Pierre Amette

¹⁰ Hans Robert Jauss, *Pour une esthétique de la réception*, Gallimard, 2002, p. 15

¹¹ « Voir. Etre vue » de Viviane Forrester in *Magazine littéraire*, martie 1980, dosar 11

Le Ravissement de Lol V. Stein, ori de strigătul din *Moderato Cantabile*. Personajele feminine rămân la acest punct culminant al unei povești de dragoste în care trei ființe sunt lovite în același timp. Lol V. Stein își urmărește logodnicul plecând, atras de cealaltă femeie și țipă. Din carte în carte, acest strigăt va reverbera. Acest strigăt se aude deja în *Moderato Cantabile*. Acest strigăt care este însoțit în mod necesar de nebunie, ca stare de non-suferință. Nebunia asociată cu singurătatea sau lipsa de dragoste, în cazul lui Claire Lannes din *Amanta engleză*¹², din moment ce soțul ei „era de cealaltă parte”¹³, adică o înșela, duc la crimă. Strigătul nu este prezent în acest roman, el este înlocuit de dorința nebună de a sparge farfuriile. În această situație, este o crimă specială, terifiantă, premeditată, în care ascunderea capului victimei ar putea fi o modalitate de a rămâne în „discuții nesfârșite”¹⁴ cu lumea, deoarece ghicitoarea nu va fi niciodată dezvăluită. Cât despre Christine V., strigătul este suprimat de tăcerea femeii care a căzut într-o stare de indiferență cronică față de tot ce se întâmplă în jurul ei, o stare, așa cum o descrie Duras, de „docilitate oarbă” atât de apreciată de bărbat : „Nu fac nimic în grădină. Acestea, nu plantează florile sezonului. Uneori stau în fața casei, epuizate de golul cerului, de asprimea luminii. Și copiii vin în jurul lor și se joacă cu trupurile lor, se urcă pe el, îl desfac, îl încurcă, îl bat și râd de ele, rămân impasibile, îi lasă să plece, iar copiii sunt încântați să aibă o mamă care se joacă și-i iubește ”¹⁵.

Strigătul scriitoarei de la începutul articolului anunță de fapt două lucruri diferite. În primul rând, Duras avertizează cititorul cu privire la existența unei infracțiuni, cu o certitudine care îi încurcă deopotrivă pe critici și cititori, întrucât este pur subiectivă. În al doilea rând, strigătul ei invită tăcerea în jurul făptuitorului crimei, deoarece există multe de spus în apărarea lui Christine V., o criminală căreia Duras nu-i contestă, așa cum este acuzată, dreptul la prezumția de nevinovăție. Articolul său are, așadar, aceeași natură literară ca și restul operei sale, o realitate puțin acceptată de critici¹⁶. Acesta este motivul pentru care citim în ziare reacții ascuțite și dure împotriva acestui articol care pare a fi „un alt cui, o altă lovitură, și mai multă groază în relațiile dintre cele două sexe”¹⁷. Duras este acuzată că s-a plasat „dincolo de rațiune” pentru a fonda o convingere care amenință libertatea și persoana altuia. S-ar fi plasat astfel în discursul socio-istoric pentru a decreta achitarea aceleiași persoane, tratată ca un obiect. Articolul lui Duras poate oare fi redus la un simplu mesaj antifeminist, antisocial, antialegal etc.? Eșuează ea în datoria de a respecta dreptul la prezumția de nevinovăție, așa cum îi reproșează un cititor într-o scrisoare deschisă publicată în *Esprit juillet* din 1986?

O nouă oportunitate pentru adoratori și durassofobi de a se confrunta public. Afacerea Grégory se politizează chiar. Duras este considerată purtătoarea de cuvânt a stângii care o declară pe Christine Villemin mai degrabă vinovată. Ca reacție, de la

¹² Marguerite Duras, *L'Amante anglaise*, Gallimard, 1967

¹³ Ibid., p.177

¹⁴ « Interprétation d'un crime », de Michèle Ruty in *Europe*, ianuarie-februarie 2006, p.123

¹⁵ « Sublime, forcément sublime. Christine V. », de Marguerite Duras, in *Les Cahiers de L'Herne*, sub coordonarea lui Laurence Tacou, Paris, Editions de L'Herne, 2005, pp. 71

¹⁶ A se vedea Philippe Vilain, “La sublimation du crime”, *Le Magazine littéraire*, n° 452, aprilie 2006, număr consacrat scriitoarei Marguerite Duras, dosar realizat de Aliette Armel.

¹⁷ *Esprit Juillet*, 1986, « Ascenseur pour l'échafaud », de Nelcy Delanoë

începutul acestei tragedii, interesele acuzatei au fost preluate de organizația de extremă dreaptă *Légitime Défense*, care riscă să piardă acum ceea ce-i mai rămăsese din credibilitate¹⁸. Dar dacă a devenit politizat, cazul este și intelectualizat. Acest lucru nu prezintă nimic nou: istoricii, filozofii, moralistii, romancierii au fost fascinați de acest articol, mai ales că tema seamănă foarte mult cu scenariile propriilor lor romane.

Duras se transformă astfel în anchetator pentru *Libération*. S-a dus la locul crimei și, la vederea casei cuplului Villemin, dovezile i-au sărit în ochi: "Christine V. a fost cea care l-a ucis pe fiul ei Grégory!" Ceea ce pentru anchetatori este o ipoteză a devenit aproape sigur pentru Duras, comentează ziarul. Totuși, la o analiză atentă a articolului scris de Duras, nicăieri nu se regăsește învinuirea directă a lui Christinei Villemin de către Duras. Dimpotrivă, scriitoarea folosește mult condiționalul prezent și adverbul „poate”. Mai mult, dacă Duras se duce acolo, nu este pentru a investiga, ci pentru a găsi un nou loc de inspirație. Merge să descopere „dealurile golașe” din Vosges, fără nicio altă precizare toponimică, de parcă ar fi pornit să exploreze jungla în copilărie, alături de fratele ei mai mic, pentru a scrie *Un Barrage contre le Pacifique*, ori marea, în Trouville, pentru a scrie *L'Amant* sau *L'Été 80*. Duras scrie în timp ce vorbește: vorbirea sau scrisul sunt induse de vedere. Înainte de a scrie, ea caută dispozitivul vizual. Are o relație foarte specială cu obișnuitul, cu „materialitatea materiei”. Dar puțini dintre cititorii săi au înțeles acest lucru. Duras spune că „niciodată, niciodată nu a înțeles pe deplin răspunsurile lipsite de omenie”¹⁹ ale cititorilor acestui articol publicat în *Liberation*.

Mai mult, această crimă nu este una obișnuită: « Este o transcendență a crimei, un act de abnegare sublimat », relatează ziarul *L'Événement du jeudi*. « O astfel de capodoperă, prin care criminala sancționează o lume pe care o refuză și se sacrifică sancționând-o. Pe scurt, un roman al lui Duras! » se poate citi în aceeași publicație. Pe de altă parte, femeile-scriitoare ale vremii, precum Françoise Sagan, Françoise Mallet-Joris, Régine Deforges, Benoîte Groult și Michèle Perrein, intervievate de *L'Événement du jeudi*, s-au declarat „revoltate” de povestea pe care Marguerite Duras a scris-o despre afacerea Grégory în *Libération* și reacționează violent. Numai Edmonde Charles-Roux aplaudă și califică articolul ca „magistral”, dar se grăbește să adauge: „Regret un lucru: titlul, unde cuvintele *sublim*, *cu adevărat sublim*, au pus cititorul obișnuit pe o cale greșită, cel care nu o știe nici pe Duras, nici afacerea Villemin. Acest cititor poate crede că aceasta este o laudă pur și simplu la adresa acuzatului și, prin urmare, are dreptul să fie oarecum enervat”²⁰. Această scriitoare îndrăznește să scrie împotriva curentului.

Ce anume face ca acest scandal să se desfășoare ca o tornadă, antrenând mai multe categorii de public? Într-adevăr, publicat pe trei pagini, lungul text itinerant și „uneori splendid” al lui Marguerite Duras i-a supărat pe mulți dintre cititorii săi. Duras omniprezentă, adorată de unii, urâtă de alții. Duras „sublimă, cu adevărat sublimă”? se întreabă *L'Événement du Jeudi* din 25-31 iulie 1985, considerând că tot eveniment

¹⁸ « Quand Marguerite Duras scandalise ses consœurs » de Jérôme Garcin, in *L'Événement du jeudi*, 25-31 iulie 1985

¹⁹ « Duras à la Perrot », in *Libération* din 25 iunie 1988

²⁰ « Quand Marguerite Duras scandalise ses consœurs » de Jérôme Garcin, in *L'Événement du jeudi*, 25-31 iulie 1985

mediatic este și ceea ce spune sau scrie Marguerite Duras, care, „fidelă tehnicii sale de raportare subiectivă, mărturisește că iubește crima și decide, ca femeie și romancieră, să o smulgă pe Christine Villemin din mâinile mașinii judiciare pentru a o readuce la marea singurătate a dealurilor golașe, pentru a o reinclde în *materialitatea materiei*”²¹.

Când cineva o cunoaște pe Marguerite Duras, nimic nu este surprinzător în cuvintele ei, pentru că spune lucrurile în felul ei, după gândirea ei, pentru a bulversa în mod expres raționamentul cititorului neinformant. De ce folosește ea cuvântul „sublim” atunci când este vorba o crimă oribilă? Sau poate în „limba Duras” acest cuvânt are o conotație specială? Înainte de a răspunde la această întrebare, pare necesar să se precizeze, așa cum o face și Bernard Alazet, că sublimul din Duras face apel „la absența a ceea ce el mărturisește”²². Devine așadar esențial să înțelegem tăcerea cuvintelor, absența lor grăitoare, ce traversează întreaga operă a lui Duras, inclusiv discursul său politic, literar sau jurnalistic.

Mai mult, unii critici consideră articolul scris de Marguerite Duras despre afacerea Villemin ca o disecție a cazului efectuată cu mâna unui maestru, atât cu tandrețe, cât și cu cruzime, cu o inteligență nemiloasă și o dorință sinceră de a se identifica cu familia, cu peisajul din jur, cu mama vinovată. Se spune că Marguerite Duras crede că Christine V. este vinovată și că încearcă să găsească cauzele profunde ale crimei. Și se consideră că din acest moment cititorul este chemat să împărtășească opinia lui Duras. Dar Simone Signoret avertizează asupra confuziei periculoase dintre literatură și reportaj. Când Duras vorbește despre „femeia dealurilor golașe”, spune actrița Simone Signoret, ea folosește o expresie care aproape ar sugera că Christine V. nu are confort personal, mașină, frigider, discuri etc. „De fapt”, notează actrița, „Marguerite Duras a recreat un personaj ieșit din propriile romane, amestecat cu bovarismul provincial. Christine V. este un amestec ambiguu dintre universul secolului al XIX-lea și literatura modernă”²³.

Ceea ce revoltă astfel la Duras este tendința sa de a transforma totul în literatură. Potrivit lui Jérôme Garcin, directorul ziarului *L'Événement du jeudi*, rareori un scriitor de notorietate a primit atât de multe lovituri de la contemporanii săi. Aceste reacții, notează același jurnalist, merg de fapt împotriva argumentului folosit de Serge July: „Marguerite Duras spune cu voce tare ce gândim cu toții în sinea noastră”²⁴. Cu alte cuvinte, Duras îndrăznește să spună ceea ce alții nu îndrăznesc să gândească? Se simte poate Duras prea liberă în comparație cu celelalte femei-scriitoare din vremea ei? Este necesar să menționăm din nou pe Michèle Perrein, care spune că Duras scrie un articol ca o clarvăzătoare care s-ar lăsa ghidată de fanteziile ei. Este dreptul ei privat de a avea fantasmе, recunoaște ea. Dar a lua moartea unui copil pentru a o prezenta ca adevăr absolut că mama sa este într-adevăr criminala, în timp ce o absolvă de această crimă din motive sublimite care, ele însele, se nasc din fantasmе, ține de calomnie, după părerea

²¹ Ibid.

²² « La tentation du sublime » de Bernard Alazet, in *Duras. Dieu et l'écrit*, Editions du Rocher, Monaco, 1998, p. 96

²³ Ibid.

²⁴ « Marguerite Duras : Sublime, forcément sublime Christine V. », in *Libération* din 17 iulie 1985

sa și deranjează. „Nimeni nu are dreptul să se joace cu o plăcere atât de perversă pe pielea unei femei presupuse nevinovate!”²⁵

Cearta publică a unor oameni de litere? Prin intervenția autorului cărții *L'Amant*, rolul, puterea și statutul scriitorului sunt reconsiderate, crede jurnalistul Jérôme Garcin. Părăsind lumea închisă a literaturii pentru „dealurile golașe”, Marguerite Duras a trebuit să se aștepte să fie supusă regulilor democrației, adică dezacordului public. Si dacă dorința sa este aceea de a șoca, de a semăna dezordinea acolo unde justiția încearcă contrariul?

Discursul durasian despre adevărat și veritabil

Nu sunt mulți cei care au apreciat sublimarea durassiană din articolul despre Christine Villemin. Primul este însăși Duras, scriitoare fără scrupule, care se definește pur și simplu printr-o întrebare: „Nu sunt eu scandalosă pentru că îndrăznesc mereu?” Scriitoarea recunoaște în 1988 într-un interviu televizat, la TF1, uimirea sa față de frumusețea articolului despre Christine Villemin care este, „sumptuos de adevărat”²⁶. Și, lux suprem, se autoironizează: „Toți o să scrie ca Duras acum. Voi deveni o ciumă, deși este cel mai frumos articol pe care l-am făcut”²⁷. Duras nu spune că ceea ce scrie în articol se compară cu realitatea. Pe de altă parte, ea subliniază latura estetică a ceea ce scrie. În opinia sa, literatura este „scandalosă pentru că este rară și îi înnebunește pe oameni”²⁸. Prin urmare, Duras face literatură scriind acest articol. În ciuda autoapărării sale, articolul în cauză nu este bine primit de marea majoritate a cititorilor. Zece ani mai târziu, *L'Express* o ridiculizează din nou pe Duras și plasează acest articol în fruntea gafelor scriitorului: „Investigator emerit, Marguerite soluționează cazul Villemin în mai puțin de o zi”²⁹.

Dar ceea ce este și mai impresionant este faptul că Duras nu a fost înțeleasă de femeile din vremea ei în general. Cu toate acestea, vedem în articolul în cauză că Duras vorbește mult în numele femeilor, despre „secretul comun”³⁰ al acestora, ea apără cauza femeilor în presă, ca feministă nedeclarată, dar convinsă și implicată. Ca răspuns, ea primește refuzul și disprețul lor de parcă ar fi vrut ca Duras să fie permanent exclusă de pe câmpul de luptă feminist. Cu toate acestea, „literatura și justiția merg rareori mână în mână”³¹, scrie *Liberation*, pentru că una perturbă când cealaltă face ordine, una încalcă atunci când cealaltă ar trebui să protejeze. Christine Villemin este o persoană de neatins, după părerea sa, pentru că aparține lumii durerii care este, la rândul ei, lumea tăcerii. Textul lui Duras este scandalos: „îndrăznește să viseze public la durerea acestei femei, trecând peste propriul disconfort și peste al nostru, pentru a accentua jocul de oglinzi pe

²⁵ *L'Événement du jeudi*, 25-31 iulie 1985

²⁶ *L'Express* din 24 iunie 1988, p. 132, « Quand Duras effeuille Marguerite », de Marylène Dagouat

²⁷ « Duras à la Perrot », in *Libération* din 25 iunie 1988

²⁸ Ibid.

²⁹ *L'Express* din 7 martie 1996, « Les éclats de Marguerite » de Olivier Le Naire, pp. 91-94

³⁰ « Sublime, forcément sublime. Christine V. », de Marguerite Duras, in *Les Cahiers de L'Herne*, sub coordonarea lui Laurence Tacou, Paris, Editions de L'Herne, 2005, pp. 69-73

³¹ « La transgression de l'écriture », de Serge July, in *Libération* din 17 iulie 1985

care orice afacere criminală majoră îl oferă fiecăruia dintre noi.”³² Serge July merge și mai departe în prezentarea articolului lui Duras și vede în Christine Villemin o viitoare eroină a unui posibil roman durassian, al cărui titlu îl și întrezărește deja: *Le Crime*.

Se poate constata așadar că opera durasiană este construită pe doi piloni principali: unul este de ordin imaginar și fantasmatic (ficțiune), celălalt este de ordin material (realitatea imediată). Dar acești doi piloni ar trebui să rămână întotdeauna paraleli atunci când vine vorba de scrierea unei știri în presă, astfel încât construcția imaginii scriitorului să rămână la locul său. Prăbușirea imaginii scriitorului este dorită (de către o parte din critici) într-un moment în care Duras nu mai corespunde orizontului așteptărilor cititorilor săi și estompează granița dintre lumea reală sau materială și imaginație, ca în cazul Villemin, unde scriitoarea fabulează pe tema unui fapt divers dramatic.

Într-adevăr, Duras subliniază libertatea personală de a vedea și de a gândi lucrurile și realitatea, fiecare individ fiind liber să aibă propria convingere despre ce este adevărat și veritabil. Acest cuvânt, *convingere*, este foarte important mai ales în teatru unde, așa cum explică scriitoarea, nu există o altă modalitate de a exprima pasiunea decât arătând-o. Adevărul este acolo, atunci, în sala de spectacol, atât timp cât actrița îl spune, iar povestea este adevărată. „Și le spun actrițelor de multe ori că ceea ce este în cărți este mai adevărat și mai autentic decât autorul care le scrie”³³. Duras rămâne neschimbată în orice formă de scriere și pentru orice destinatar al textului. Ceea ce este adevărat în viziunea sa își găsește originea în realitatea imediată și obiectivă, în timp ce veritabilul este opera adevărului transfigurat de talentul scriitorului de a inventa. Veritabilul este de natură subiectivă.

Așadar, putem spune cu siguranță că Duras face literatură în „Sublim, cu adevărat sublim. Christine V. ”. În această situație convingerea scriitoarei despre existența crimei este esențială. Toată lumea este de acord că uciderea a avut loc, dar nimeni nu îl cunoaște pe făptuitor din lipsa martorilor. Când se duce să se uite la locul crimei, Duras este convinsă de existența crimei, fără să dea un nume. De ce este acuzată atunci Duras? Acuzația se bazează pe transformarea a ceea ce este adevărat în veritabilul subiectiv. Ceea ce încearcă să dovedească după aceea nu este în niciun caz vinovăția lui Christine Villemin, ci faptul că, din nou, vederea unei anumite geografii o inspiră să scrie despre lucruri reale, mai autentice încă decât existența crimei. Prin urmare, nu contează dacă povestea sau ipotezele referitoare la moartea unui copil sunt adevărate sau false, ceea ce contează nu este adevărul evenimentului, este convingerea scriitoarei cu privire la acel fapt. Dacă Duras alege să vorbească despre această crimă, ea o consideră o bună oportunitate de a exprima, așa cum spune și Alain Arnaud, „o necesitate profundă”³⁴ de natură politică mai degrabă decât etică. Din punct de vedere politic, această nevoie se referă la luarea în considerare a spațiului „comun” sau public. Duras pune literatura la

³² Ibid.

³³ « L'impudeur : les interventions publiques de Marguerite Duras » de Alain Arnaud, in *Lire Duras*, prezentat de Claude Burgelin și Pierre Gaulmyn, Lyon, Presses Universitaires de Lyon, 2000, Collection « LIRE » îngrijită de Serge Gaubert, p. 573

³⁴ Alain Arnaud, *Op. cit.*, p. 579

locul ei, adică în spațiul comun. Scriitoarea nu încalcă nici legile sociale, nici etica, dar își permite să încalce legile scrisului (transgresiunea genurilor) și cele ale politicii (rămâne „comunistă”, dar detestă funcționarea și legile impuse de comuniști).

Concluzie

Articolul de presă scris despre afacerea Grégory nu a fost inclus în nicio carte de Marguerite Duras. Cu toate acestea, el rămâne în memoria scriitoarei care vorbește despre acest eveniment destul de des, în interviuri sau în cărțile sale³⁵. Ceea ce putem înțelege din referirile sale ulterioare este tristețea profundă a unui scriitor care se vede neînțeles și dur judecat de public. În 1987, în *Viața materială*, Duras încă nu renunță la a o admira pe Christine Villemin a cărei violență rămâne „de neînțeles” și al cărei „comportament instinctiv care poate fi redus la tăcere”³⁶ este comun tuturor. Prin experiența relatată de Duras în articolul „Le Coupeur d'eau”,³⁷ femeia nenumită din acest articol, care se conduce pe ea însăși și familia sa la sinucidere, ca singură cale de ieșire din disperare provocată de ceilalți, poate fi Christine V., precum și autoarea însăși. Mesajul durasian este marea sa compasiune pentru femei în general, ea rămânând mereu o activistă pentru schimbarea statutului femeilor în societate. Cazul lui Christine V. este similar cu cel al soției din articolul menționat mai sus. Amândouă se simt „abandonate de toată lumea, de întreaga societate și nu le mai rămâne decât un singur lucru de făcut, și anume să moară”³⁸. Duras strigă în numele tuturor femeilor, dar nimeni, se pare, nu o poate auzi. Acestea sunt povești care „înnebunesc oamenii”³⁹, spune Duras, fără a acuza deloc pe făptuitorii crimelor. „Nu vă puteți imagina viața pe care am îndurat-o de ani de zile”⁴⁰ sunt cuvintele lui Christine V., a cărei viață seamănă cu cea a lui Claire Lannes din *L'Amante anglaise*. Cuvintele sunt reci, crude, nebune, ca ucigașul. Găsim în acest articol o extraordinară dorință a scriitorului dacă nu să se pună în pielea criminalului menționat, precum și a tuturor femeilor, cel puțin să le înțeleagă singurătatea, inocența, motivele care le-ar fi putut duce la crimă, o dezamăgire, sexualitatea forțată de bărbat, palmele, nebunia, monstruoșitatea inocenței ... "Viața pe care o duce cu adevărat în această casă de pe deal sau în altă parte, în case echivalente, nimeni nu o știe, nici măcar judecătorul”⁴¹, scrie Duras. „(...) Christine V. nevinovată poate a ucis fără să știe, în timp ce eu scriu fără să știu, cu ochii pe geam încercând să văd clar în întunericul ce crește din seara acestei zile de octombrie”⁴².

Este important să spunem că acest articol foarte controversat pe care Duras îl scrie despre afacerea Gregory lasă pete de neșters pe chipul scriitoarei. De acum înainte, aproape că devine un obicei pentru ziare sau pentru critici să-și amintească acest gest durasian, unii pentru a o apăra pe scriitoare, alții pentru a o arăta cu degetul. Aceste

³⁵ Marguerite Duras, *La Vie matérielle*, P.O.L., 1987, p. 118

³⁶ Ibid., pp. 115-120

³⁷ Ibid., p. 119

³⁸ Ibid., p. 116

³⁹ «Marguerite Duras : Sublime, forcément sublime Christine V. », in *Libération* din 17 iulie 1985

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Ibid.

⁴² Marguerite Duras, *La Vie matérielle*, P.O.L., 1987, pp. 70-71

pagini durasiene despre statutul femeilor în societate fac, de asemenea, obiectul cercetărilor academice contemporane⁴³, care ridică problema jurnalismului subiectiv al lui Marguerite Duras. Astăzi aproape toată lumea este de acord că Duras, în articolul său despre Christine Villemin, trece linia dintre ficțiune și realitate. Cuvintele din titlul articolului („sublim, cu adevărat sublim”) sunt adesea folosite de diferite instanțe de critică pentru a se referi la numele lui Duras. Mai mult, se poate observa astăzi în spațiul francez că aceste cuvinte sunt folosite chiar și în publicitate⁴⁴, desigur, fără nicio relație cu scriitoarea, ci din cauza efectului senzorial și psihologic pe care această asociere de cuvinte îl produce asupra cititorului. Ceea ce ar trebui reținut, probabil, dincolo de tot acest scandal în jurul articolului scris despre afacerea Grégory este faptul că Duras găsește în această poveste reală un pretext pentru a scrie un text sublim, așa cum a făcut-o ea de multe ori înainte, scriindu-și cărțile sau alte articole de presă.

Bibliografie

- « Marguerite Duras : Sublime, forcément sublime Christine V. », in *Libération* din 17 iulie 1985
 « Duras à la Perrot », in *Libération* din 25 iunie 1988
 « Interprétation d'un crime », de Michèle Ruty in *Europe*, ianuarie-februarie 2006, p.123
 « L'impudeur : les interventions publiques de Marguerite Duras » de Alain Arnaud, in *Lire Duras*, prezentat de Claude Burgelin și Pierre Gaulmyn, Lyon, Presses Universitaires de Lyon, 2000, Collection « LIRE » îngrijită de Serge Gaubert, p. 573
 « La tentation du sublime » de Bernard Alazet, in *Duras. Dieu et l'écrit*, Editions du Rocher, Monaco, 1998, p. 96
 « La transgression de l'écriture », de Serge July, in *Libération* din 17 iulie 1985
 « Quand Duras effeuille Marguerite », de Marylène Dagouat in *L'Express* din 24 iunie 1988
 « Quand Marguerite Duras scandalise ses consœurs » de Jérôme Garcin, in *L'Événement du jeudi*, 25-31 iulie 1985
 « Quand Marguerite Duras scandalise ses consœurs » de Jérôme Garcin, in *L'Événement du jeudi*, 25-31 iulie 1985
 « Voir. Etre vue » de Viviane Forrester in *Magazine littéraire*, martie 1980, dosar 11
 ADLER, Laure , *Marguerite Duras*, coll. Folio, Gallimard, 1998, p. 464
 CĂTĂU-VEREȘ, Daniela, *Marguerite Duras:le journalisme du Dieu absent*, Editions IARSIC et ESSACHESS, Montpellier, France, 2015, ISBN 978-2-9532450-5-9
 DURAS, Marguerite , *Outside*, Folio, Gallimard, 1984
 DURAS, Marguerite, *L'Amante anglaise*, Gallimard, 1967
 DURAS, Marguerite, *L'Été 80*, Minuit, 1980
 DURAS, Marguerite, *La Vie matérielle*, P.O.L., 1987
Esprit Juillet, 1986, « Ascenseur pour l'échafaud », de Nelcya Delanoë
 JAUSS, Hans Robert , *Pour une esthétique de la réception*, Gallimard, 2002

⁴³ A se vedea « L'impudeur : les interventions publiques de Marguerite Duras » de Alain Arnaud, in *Lire Duras*, prezentat de Claude Burgelin și Pierre Gaulmyn, Lyon, Presses Universitaires de Lyon, 2000, Collection « LIRE » îngrijită de Serge Gaubert, p. 569 sau articolul « La sublimation du crime » de Philippe Vilain, in *Le Magazine Littéraire* n° 452, aprilie 2006, n° special Duras, *Marguerite Duras : visages d'un mythe*, dosar coordonat de Aliette Armel, p. 54

⁴⁴ Facem referire aici la o publicitate realizată pentru Jaguar XKR, vizibilă la adresa [www. lexpansion.com](http://www.lexpansion.com) : automobile, du 7 juillet 2007

L'Événement du jeudi, 25-31 iulie 1985

L'Express din 7 martie 1996, « Les éclats de Marguerite » de Olivier Le Naire, pp. 91-94

Le Point, n° 1008, 11 ianuarie 1992, « Duras, la reine Margot », de Jacques-Pierre Amette

Les Cahiers de L'Herne, sub coordonarea lui Laurence Tacou, Paris, Editions de L'Herne, 2005

VILAIN, Philippe, "La sublimation du crime", *Le Magazine littéraire*, n° 452, aprilie 2006, număr consacrat scriitoarei Marguerite Duras, dosar realizat de Aliette Armel.